

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 29

Заснований в 1996 році

Рівне – 2004

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.**Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 29. — Рівне: РДГУ, 2004. — 157 с.**

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії педагогіки, дидактики, історії педагогіки, методики навчання, виховання, розвитку дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:**Головний редактор:**

Хом'як Іван Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний університет „Рівненський економіко-гуманітарний інститут” ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Левківський Михайло Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Житомирський державний педагогічний університет ім. Івана Франка);

Лисенко Неля Василівна – доктор педагогічних наук, професор (Прикарпатський державний педагогічний університет ім. В. Стефаника);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Мітюров Борис Никифорович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – кандидат психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут удосконалення вчителів);

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №9 від 28.05.2004 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 07 — 10.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2004

основу для повноцінного засвоєння у майбутньому глибинних законів самоорганізації людини на шляху реалізації нею власної внутрішньоінтенційної спрямованості. Така основа може започаткувати формування того внутрішнього психологічного “дому”, якого дослідниця проблем соціальної психіки Г.А.Глотова називає екопсихологічною системою особистості.

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямку пов'язані з визначенням шляхів застосування глобалізації як одного з визначальних принципів соціалізації школярів та людей зрілішого віку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрусич Н.О. Головну увагу – розвиткові дитини // Дошкільне виховання. – 2003. – № 12. – С. 10-12.
2. Лішук В. Таткова методика: у два роки читаємо // Дошкільне виховання. – 1996. – № 11. – С. 24-26.
3. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: Навч. посібник. – К.: Вища школа, 2000. – 479 с.
4. Шев'якова Г. Генії виходять з пелюшок: раннє навчання за Доманом // Дитячий садок. – 2002. – № 8. – С. 3.
5. Рок И. Введение в зрительное восприятие: В 2 кн.: Пер с фр. – М.: Педагогика, 1980. – Кн.1. – 311с.; Кн.2. – 279 с.
6. Скворцова В. Об использовании приемов глобального чтения // Дошкольное воспитание. – 2001. – № 1. – С. 23-26.
7. Гатева Е. Глобализировано художественно изграждане на суггестопедичния учебен процес. – София: Научноисследовательски институт по суггестология, 1982. – 387 с.
8. Лозанов Г.К. Суггестология. – София: Наука и искусство, 1971. – 517 с.
9. Лозанов Г.К. Суггестология и суггестопедия: Работен документ за международното експертно съвещание на ЮНЕСКО. – София, 1987. – С. 19-37.

Резюме. В статтє обосновується необхідність використання принципа глобалізації в процесі соціалізації дітей дошкільного віку. Визначається його роль і місце в підготовці до школи. Установлюється вплив на прискорення всестороннього розвитку дитини.

Ключові слова: глобалізація, соціалізація, розвиток, дитина дошкільного віку.

Summary. This article deals with necessity to stick the principle of globalization in the process of socialization of children under school age. It determines the role and place of this principle in training of children under school age for school. This article establishes the influence on speed-up of all-round development of the children.

Key words: globalization, socialization, children of pre-school age, development.

Одержано редакцією 22.05.2004.

УДК: 37.013.3

С.Г. КАРПЕНЧУК

ФУНКЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ – СИСТЕМОТВІРНА

Резюме. У статті розкрито сутність педагогічної технології як інтегрованого системотвірного механізму, що впорядковує педагогічну систему, вирізняє її функціональні особливості в контексті педагогічної системи, засобів реалізації освітньо-виховних цілей (методики), педагогічної майстерності та творчості. Запропоновано модель процесу педагогічного системотворення, що відображає проективну складову педагогічної діяльності у взаємодії із процесуальною в контексті загальнопедагогічної підготовки.

Ключові слова: технологія, система, механізм, педагогічна діяльність, процесуальність.

Постановка проблеми. Проблема педагогічної технології є однією із провідних у контексті розвитку сучасної педагогічної науки і практики. Як і будь-який інший (виробничий) процес, педагогічний конструється, моделюється, прогнозується, модернізується, програмується. Така прогностична робота забезпечує ефективність освітньо-виховної діяльності, вона належить до сфери педагогічної технології.

Проаналізувавши різні підходи щодо розв'язання цих проблем, ми акцентуємо увагу на системотвірності як провідному функціональному компоненті педагогічної технології. Саме цю якість вирізняють сучасні дослідники В.П.Безпалько [3], М.В.Бондаренко [4], М.В.Кларин [5], І.П.Підласий [8].

Технологія – слово грецького походження, що в перекладі означає знання про майстерність.

Оскільки у процесі теоретичного аналізу прийнято відштовхуватися від понятійного апарату, розтлумачування його на основі певних словників, розпочнемо розглядати цю проблему за традиційною логікою мислення. Вникнемо в етимологічну сутність поняття “майстерність”. Зваживши на те, що основоположними цього поняття є вихідні – “майстер”, “майструвати”, “той, хто майструє”, доходимо висновку: майстром може бути самоучка, який реалізує себе лише на основі вроджених здібностей – креативна педагогічна творчість, і майстром ми називаємо кваліфікованого спеціаліста – природні схильності синтезуються із професійними знаннями, уміннями та навичками. Різниця їх діяльності полягає в тому, що перший реалізує себе на основі інтуїції і виробленої ним індивідуальної техніки (вправності), приклад – музикант-самоучка, а другий – на професійній основі (науковій). Обидва вони мають свою технологію, кожен із них передбачає власну систему дій з метою реалізації задуманого (програмованого), але в першому випадку – це процес, що належить до категорії кустарного виробництва, в другому – цивілізованого, оскільки досяг

високого рівня культури праці і освіти. Критеріями його педагогічної діяльності виступають: науковість, гуманність, педагогічна доцільність, оптимістичний характер, результативність, демократичність, творчість (оригінальність).

Провідними компонентами майстерності педагога, як відомо, є високий науковий рівень, наявність перцептивних здібностей (комунікативна сфера, аспект спілкування), педагогічна техніка, що забезпечує певний рівень його кваліфікаційного уміння реалізовувати ці знання в поєднанні з перцептивними вміннями та навичками і зовнішніми проявами педагогічної поведінки (уміння володіти своїм тілом, емоційними станами, технікою мови, контактної взаємодії тощо), та наявність педагогічної творчості, – складові, між собою пов'язані. Але провідною категорією виступає все ж таки науковість. Щодо цього оригінально висловлюється український вчений В.П.Безпалько, вважаючи, що будь-яка діяльність може бути або технологією, або мистецтвом. Мистецтво засноване на інтуїції, технологія – на науці. З мистецтва все починається, технологією – завершується, щоб потім усе розпочати спочатку. Мистецтво в цьому контексті слід розуміти як майстерність. За В.П.Безпальком, педагогічна технологія – це наукове відтворення певним чином – структура, проект – педагогічного процесу шляхом аналізу, відбору, конструювання і контролю усіх його керованих компонентів [3,6]. З огляду на те, що опис навчально-виховного процесу, за В.П.Безпальком, є, по суті, описом педагогічної системи, освітньо-виховну технологію можна розглядати як її проект, що реалізується на практиці. Одне слово, освітньо-виховна технологія реалізується через педагогічну систему в процесі її функціонування.

Існує багато різних обґрунтувань педагогічної технології. У педагогічній теорії ця проблема вважається досить складною. Складність її полягає насамперед у тому, що важко, особливо педагогам-практикам, визначити певну межу між поняттями педагогічна система, педагогічна технологія та методика організації навчально-виховного процесу. Обґрунтовуючи нині педагогічну систему як упорядковану множину взаємопов'язаних та взаємозумовлених цілісних структурних та функціональних компонентів, що становить єдине ціле, поєднаних спільними цілями, мотивами та освітньо-виховними завданнями, педагогічна технологія сприймається як її інтегрований логічно обґрунтований механізм, що впорядковує педагогічну систему. Система насамперед характеризується непорушною цілісністю, на чому в свій час особливо акцентував А.С.Макаренко, вважаючи, що порушена у своїй органічній цілісності система стає хворою системою. Привертаючи увагу до цієї характерної якості педагогів, він зважав на неприпустимості критики системи і її виправлення. Це можливе, за його судженнями, тільки на основі системи індуктивної логіки [7,180-181]. Саме цю функцію повинна реалізувати педагогічна технологія на основі чіткого програмування освітньо-виховних цілей, що, завдяки певній ієрархічності, таксономічності, конструктивності, системності, корегованості, ефективності, прогресивності спроможні виступати в ролі певних системотвірних педагогічних операцій. Методика ж синтезує сукупність методів (засобів), за допомогою яких здійснюється ефективна реалізація цих цілей. Вирізняється в цьому контексті метод проектів (проект (лат. *proiectus* – “кинутий вперед”) – прототип, праобраз будь-якого об'єкту, виду діяльності, проектування – процес створення проекту.

Метод проектів – один із провідних, що розглядається у взаємозв'язку із цілями навчання і виховання, що рухають педагогічний процес до реалізації його стратегічної мети – ідеального уявлення про передбачуваний результат. У контексті виховання – це модель сформованої особистості, у якій запрограмований найвищий рівень розвитку людини, спроможної до самопроекткування та самореалізації ідеальних цілей як соціального, так і індивідуального характеру.

Якщо ж зупинитися на тій позиції, що функція педагогічної технології системотвірна, то наступний аспект вирішення проблеми – це з'ясування механізмів системотворення або системотвірних зв'язків (компонентів). Механізм – поняття грецького походження, що означає знаряддя, пристрій. Якщо в реальних процесах, пов'язаних із виробничою діяльністю, під механізмами ми розуміємо різні пристрої або деталі, ланки, за допомогою яких здійснюється певний рух, то в нашому розумінні механізм – це сукупність системотвірних засобів, якими забезпечується ієрархія та динаміка розвитку системи, певна цілісність та прогресія. Механізми технології виховання пов'язані з органічною системою (людиною), тому вони повинні сприяти її інтенсивному розвитку та засвоєнню історико-культурного досвіду, синтезувати психолого-педагогічні впливи освітньо-виховного процесу. Провідними технологічними механізмами педагогічної технології вважають процеси програмування цілей розвитку та виховання особистості, проектування педагогічних систем та окремих явищ і процесів, ієрархію як характерну ознаку педагогічної технології, синтез, педагогічну техніку, форми, методи та способи організації педагогічної діяльності тощо.

Систематизувавши погляди вчених про інтеграцію як важливий системотвірний компонент процесу загальнопедагогічної підготовки майбутнього вчителя (О.А.Абдуліна, В.П.Безпалько, І.В.Кузьмін, Х.Сантулов та ін.), ми обґрунтовуємо процес підготовки сучасного вчителя як інтегровану систему, яка по-перше, синтезується із структурою особистості вчителя, що слугує орієнтиром в умовах загальнопедагогічної підготовки, соціальним та природним навколишнім світом (зовнішня наукова інтеграція), а, по-друге, йому характерний внутрішній міжпредметний синтез (внутрішньонаукова інтеграція).

Ми дійшли висновку, що системотвірними інтеграційними зв'язками процесу підготовки майбутнього вчителя є методологічний (зовнішній або міжнауковий синтез), теоретичний (мононауковий), міждисциплінарний та технологічний синтези. Вони передбачають реалізацію зовнішніх цілей у процесі

підготовки вчителя – соціальних на основі розвитку внутрішньої природи – індивідуальної програми діяльності студента, прогнозуючи таким чином технологічний каркас педагога як ерудованого методолога (оволодіння фундаментальними науковими знаннями), компетентного теоретика (розуміння та моделювання педагогічних концепцій на чіткій методолого-теоретичній основі) і технолога як організатора педагогічної діяльності, що ґрунтується на програмуванні цілей розвитку та виховання особистості. Забезпечити такий рівень може глибоке вивчення студентом дисциплін філософсько-природничого та соціально-педагогічного циклу. Це сприятиме баченню ним кожної педагогічної проблеми на антропологічній основі і забезпечить певний рівень сформованості педагогічного мислення; вивчення експериментальної педагогіки, яка ґрунтується на загальних методах експериментальних досліджень і, синтезуючись із проективною педагогікою, забезпечить педагога уміннями та навичками ставити завдання, діагностувати, експериментувати, обґрунтовувати, узагальнювати і на цій основі моделювати навчально-виховний процес як педагогічну систему, враховуючи при цьому різні варіанти інтегрування систем та їх окремих компонентів, синтезувати методологічні, теоретично-методичні та технологічні знання.

Зовнішній та внутрішній синтези, взаємодіючи між собою, інтегруються, в свою чергу, із горизонтальним - рух у певному ієрархічному порядку від цілі до цілі (наприклад, за А.С.Макаренком, від перспективи до перспективи) у певному педагогічному просторі і часі, та вертикальним, завдяки якому здійснюється взаємозв'язок цілей та засобів їх реалізації.

Отже, педагогічна діяльність, як і будь-яка інша, ґрунтується на основі конструктивній і процесуальній. Тобто педагог виступає в ролі конструктора-проектувальника, програміста педагогічного процесу (системи) і реалізатора прогнозованого результату. Об'єктом конструктивної діяльності є педагогічна система. На стадії проектування вона виступає як технічна система, на стадії реалізації – соціально-педагогічна або професійно-педагогічна діяльність.

Конструктивна діяльність спрямована на створення, розробку проекту педагогічної системи. Це, згідно поглядів сучасних вчених, є аспект педагогічної технології. Конструктивна діяльність педагогів – важливий чинник процесу системотворення. Саме на цьому рівні педагогічної діяльності народжуються нові цілі, проекти, відбувається обґрунтування і постановка цілей, здійснюється реалізація цільових завдань, корекція програмованого процесу, приймаються остаточні рішення.

Конструктивна діяльність полягає в такому:

- моделюванні кінцевого результату – стратегічна мета педагогічного процесу;
- створенні знаково-технічної моделі (проекту) об'єкта (тобто педагогічної системи, її опис);
- програмуванні реалізуючих сил системи – об'єктивно-суб'єктивних взаємостосунків у контексті реалізації педагогічної системи;
- прогнозуванні змісту педагогічного процесу, засобів та способів реалізації програмованих цілей у певній відповідності;
- передбаченні засобів діагностики та контролю за процесом реалізації стратегічної мети і реалізації конкретних цілей тощо.

Йдеться про технологічний процес у педагогічній діяльності, який характеризується концептуальністю (спирається на наукову концепцію, що ґрунтується на програмуванні освітньо-виховних цілей в "просторі" (по горизонталі), тобто паралельна з граничними галузями наукових знань (соціологією, етикою і психологією), і в часі (по вертикалі – перспективна прогресія) на методологічному, теоретичному та організаційно-методичному рівнях, тобто внутрішнім та зовнішнім синтезом підходів до розвитку й виховання людини у всій її масштабності і прогресії; системотвірністю (у ній простежуються усі ознаки педагогічної системи: інтегрованість, таксономічна ієрархія, педагогічна логіка, цілісність); керованістю (піддається можливості діагностики досягнення цілей, планування, моделювання, проектування); ефективністю (може бути запропонована як така, що гарантує оптимальність у процесі досягнення прогнозованих результатів); прогресивністю (характеризується новаторством, перспективністю, практичною орієнтованістю тощо) – тобто відповідає критеріям сучасного системотворення. Це дозволяє констатувати можливість її інтеграції в умовах будь-якої сучасної педагогічної концепції та колективу загальноосвітнього навчально-виховного закладу.

Процесуальна педагогічна діяльність перебуває у взаємозв'язку із конструктивною. Її характер і ефективність зумовлені специфікою професійної освіти, певним рівнем професійних умінь та навичок, індивідуальним стилем педагогічної діяльності (педагогічною творчістю). Вона синтезує засоби реалізації професійних цілей і завдань, загальної стратегічної мети, завдання, які, в свою чергу, виступають першоосновою, у відповідності з якою вступають у дію засоби їх реалізації. Провідним є єдність цілей і засобів у контексті реалізації педагогічного процесу.

Наш підхід можна відобразити на основі такої логічно взаємопов'язаної низки компонентів: технологія → програмування (проектування, моделювання, конструювання за допомогою певних цілей – стратегія) → процес системотворення за допомогою системотвірних компонентів (інтеграція внутрішня, зовнішня, міждисциплінарна, синтез (горизонтальний, вертикальний), систематизація, комплекс тощо) → проект системи як результат технології → реалізація системи (форми, методи, організаційні способи або методика навчання чи виховання) → педагогічна майстерність → педагогічна творчість (нововведення в систему

на основі індуктивно-дедуктивного підходу). Отже, технологічний підхід до реалізації освітньо-виховних завдань у професійно-педагогічній діяльності забезпечує програмована ієрархія освітньо-виховних цілей (конструктивна складова) та система засобів її реалізації (процесуальна). Ми зробили спробу відобразити цей взаємопов'язаний процес на основі низки взаємопов'язаних компонентів – стратегічних цілей. Основною є загальна (стратегічна) мета педагогічного процесу – ідея (програмований ідеалізований результат):

- перша ціль: передбачення реалізуючих сил (об'єкт-суб'єкт, суб'єкт-суб'єкт);
- друга ціль: прогнозування умов, що забезпечують реалізацію мети, обґрунтування критеріального та діагностичного апарату, на основі яких визначається певний рівень результативності. Наприклад, передбачається модель освітньо-виховного закладу з певним рівнем його забезпечення або програма реалізації навчального чи виховного процесу, реалізації окремого аспекту);
- третя ціль: прогнозування змісту (основних напрямів впливу на дитину чи певне об'єднання дітей відповідно до кінцевого результату, який передбачає стратегічна мета);
- четверта ціль: передбачення ефективних форм і методів, що забезпечують оптимальний шлях досягнення результату. Забезпечення єдності цілей і засобів освітньо-виховного процесу. Реалізація елементів педагогічної майстерності вчителя, способів інноваційних підходів та різного роду нововведень;
- п'ята ціль: добір певного способу організації загального педагогічного процесу чи окремих його аспектів;
- шоста ціль: контроль за процесом реалізації програмованих цілей, поточна діагностика і корекція;
- сьома ціль: добір засобів узагальнення результативності роботи. Попередня спроба узагальнити результат. Повторне внесення коректив;
- восьма ціль; узагальнення результативності на певному завершальному етапі. Обґрунтування результату, аналіз засобів, що сприяли прогресу і тих, що виконували роль гальмівного характеру. Наступне проектування цілей.

Висновки. Отже, предметом педагогічної технології є конструювання системи освітньо-виховного процесу та професійної підготовки кадрів, у тому числі висококваліфікованих педагогів-технологів. Закладений принцип структурної та змістовної цілісності усього освітньо-виховного процесу. Дієвість технологічного підходу полягає в тому, що він пропонує не описову, а конструктивну схему, яка дозволяє в кінцевому підсумку досягти бажаних результатів. Критерієм ефективності педагогічної технології є гарантоване досягнення поставленої мети, високі результати при мінімальних затратах часу (оптимізація). Реалізація педагогічної системи в цьому контексті сприймається як синтез конструктивної і процесуальної педагогічної діяльності, що забезпечується високим науковим рівнем, педагогічною майстерністю і творчістю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абдулина О.А. Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования. – М.: Просвещение, 1990. – 139 с.
2. Беспалько В.П. Основы теории педагогических систем. – Воронеж: Изд-во Воронежского университета, 1977. – 304 с.
3. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии. – М.: Педагогика, 1989. – 213 с.
4. Бондаренко Н.В. Педагогічні технології // Гуманітарні технології. – К.: Вид. Дім “КМ Academia”, 1994. – С.30-59.
5. Кларин М.В. Педагогическая технология в учебном процессе. Анализ зарубежного опыта. – М.: Знание, 1989. – 80 с.
6. Макаренко А.С. Методика організації виховного процесу. Твори: В 7 т. Т.5. –К., 1954. – С.75-76.
7. Макаренко А.С. Педагогическая логика // Соч.: В 7 т. Т.1. – М., 1983. – С. 180-181.
8. Підласий І.П., Підласий А.І. Педагогічні інновації //Рідна школа. – 1998. – № 12. – С.3-11.

Резюме. В статье раскрыта сущность педагогической технологии как интегративного системообразующего механизма, упорядочивающего педагогическую систему, выделены ее функциональные особенности в контексте педагогической системы, средств реализации образовательно-воспитательных целей (методики), педагогического мастерства и творчества. Предложена модель процесса педагогического системообразования, которая отображает проективную составляющую педагогической деятельности во взаимодействии с процессуальной в контексте общепедагогической подготовки.

Ключевые слова: технология, система, механизм, педагогическая деятельность.

Summary. In the article is uncovered the nature of the pedagogical technology of as integrated system-forming mechanism that ordering the pedagogical system, is distinguished its functional peculiarities in the context of pedagogical system, remedies the realisation of educational-instructional aims (methodologies) of, educational art and creative work. Is proposed the model of process of pedagogical system forming, what reflects projective composing of pedagogical activity into interaction with judicial in the context of the general pedagogical preparation.

Key words: technology, system, mechanism, pedagogical activity.

Одержано редакцією 24.05.2004.

ЗМІСТ

Вітаємо ювіляра	3
1. Бозуш А.М. Проблеми сімейного виховання дітей у спадщині В.О.Сухомлинського.....	4
2. Кононко О.Л. Самосвідомість у житті дошкільника	6
3. Борисова З.Н. Виховні цінності у формуванні особистості дитини в педагогічній системі А.С.Макаренка	11
4. Золотухіна С.Т. Освоєння історико-педагогічного досвіду як умова формування професійної компетентності сучасного вчителя.....	13
5. Поніманська Т.І. Особистісні пріоритети гуманістичного виховання	19
6. Дичківська І.М. Підготовка вихователя як суб'єкта інноваційної педагогічної діяльності в контексті сучасних тенденцій розвитку освіти	24
7. Бєленька Г.В. Основні етапи формування професійної компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку.....	31
8. Пальчевський С.С. Глобалізація як принцип соціалізації дітей дошкільного віку	35
9. Карпенчук С.Г. Функція педагогічної технології – системотвірна.....	40
10. Машикіна Л.А. Формування професійної компетентності студентів в процесі педагогічної практики	43
11. Розальська Н.В. Деякі аспекти організації та проведення педагогічної практики майбутніх гувернерів у ВУЗі.....	48
12. Ніколайчук Г.І. Підвищення ефективності мовленнєвого розвитку дошкільників	51
13. Леценко Г.П. Наступність у формуванні діалогічної компетенції дітей дошкільного віку та учнів початкових класів і основної школи	54
14. Степанова О.І. Активізація методів роботи з розвитку мовлення дошкільників	58
15. Трусова О.Л. Декоративне мистецтво як засіб формування цілісної естетичної культури	61
16. Горопаха Н.М. Формування у дітей старшого дошкільного віку вмінь навчального співробітництва з педагогом та однолітками.....	65
17. Машиовець М.А. Актуальність проблеми формування уявлень про сім'ю у дітей дошкільного віку	69
18. Богініч О.Л. Готовність батьків до народження дітей	75
19. Маліновська Н.В. С.Ф.Русова: концепція мовної освіти і мовленнєвого розвитку дітей	79
20. Борова В.Є. Коригування звукової культури мовлення дошкільників у програмно-методичних документах	81
21. Самсонюк Н.Ф. Гуманна сім'я – основа самоствердження дошкільника	86
22. Сварковська Л.А. Дослідження фізичної готовності до школи дітей 6 років.....	90
23. Литвиненко С.А. Діагностика готовності майбутніх учителів початкових класів до соціально-педагогічної діяльності	92
24. Загородня Л.П., Матвієнко З.Е. Підготовка майбутніх вихователів до реалізації завдань екологічного виховання дошкільників з урахуванням екологічних особливостей регіону	96
25. Зданевич Л.В. Комплексне дослідження процесу адаптації студентів-першокурсників до умов життєдіяльності.....	100
26. Гордій Н.М. Проблема розумового виховання дітей в сім'ї у вітчизняній періодичній пресі (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.)	104
27. Фасолько Т.С. Відповідальна поведінка як складова соціальної компетентності дошкільника.....	109
28. Янцур Л.А. Індивідуальні відмінності в розвитку інтересу до зображувальної діяльності у старших дошкільників на заняттях	112
29. Дронова О.О. Образотворча діяльність дошкільників у контексті гуманістичної концепції освіти	117
30. Меналюк Г.Ф. Шляхи забезпечення логіко-математичної компетентності старших дошкільників.....	121
31. Бєлова С.А. Комплексне навчання в теорії і практиці педагогів Бременської школи 20-х років ХХ століття	124
32. Марчук Г.В. Соціальна компетентність дошкільника у структурі особистості.....	127
33. Козлюк О.А. Педагогічні умови формування гуманістичної спрямованості спілкування дітей старшого дошкільного віку.....	130
34. Косарєва О.І. Психолого-педагогічні моделі вивчення взаємодії батьків і дітей	133
35. Глінчук Ю.О. Виховання дітей у кардіоревматологічних санаторіях України.....	137
36. Герасимчук Ю.О. Педагогічні засоби формування професійно-пізнавальних інтересів у ВУЗі.....	140
37. Врочинська Л.І. Народна казка як засіб виховання гуманної поведінки у старших дошкільників	142
38. Федорова Н.В. Діалогічні засади організації гуманістично орієнтованої педагогічної взаємодії.....	145
39. Онищук І.А. Психолого-педагогічний аспект проблеми інтересу до мистецької діяльності у дітей старшого дошкільного віку.....	148
40. Кравець Л.М. Моделювання процесу розвитку педагогічної рефлексії майбутнього вчителя.....	150
Відомості про авторів	153

Наукове видання

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в
зкладах освіти

Збірник наукових праць

НАУКОВІ ЗАПИСКИ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Випуск 29

Заснований у 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.

Редактори збірника Дичківська І.М., Степанова О.І.

Технічний редактор Курченко Н.Б.

Комп'ютерна верстка Хомяк О.Л.

Здано до набору 17.05.2004 р. Підписано до друку 28.05.2004 р.

Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.

Ум. друк. арк. 23,48. Обл. вид. арк. 23,83. Замовлення № 33/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31

Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і трудової підготовки (к. 98,
тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі

Рівненського державного гуманітарного університету

33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 29. — Рівне: РДГУ, 2004. — 157 с.**

ISBN 966 — 7281 — 07 — 10.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії педагогіки, дидактики, історії педагогіки, методики навчання, виховання, розвитку дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20